

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-46](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-46)

УДК 33.108

ЖАДЬКО Костянтин

Університет митної справи та фінансів

<https://orcid.org/0000-0002-2650-1431>**ОСТАПЧУК ОЛЬГА**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-4893-0659>e-mail: ostapchuko@khmnu.edu.ua

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ: РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ТА НАПРЯМИ ПОСИЛЕННЯ

У статті предметом дослідження слугують аспекти аналізування, оцінювання та забезпечення економічної безпеки підприємства. Вказано на актуальність та на специфічні аспекти в управлінні й забезпеченні економічної безпеки суб'єктів господарювання, що є інноваційно активними. У таких суб'єктів господарювання з'являється нова група ризиків і загроз, пов'язаних з сферою інтелектуальної власності, тобто що стосується збереження комерційної таємниці, протидії злочинам в царині охорони та захисту об'єктів інтелектуальної власності, поводження з інформацією та забезпечення інформаційної і кібер-безпеки, формування надійної системи охорони прав на винаходи, корисні моделі, комерційні позначення і так далі. Відтак, це накладає властиву специфіку як під час аналізування, так і управління економічною безпекою інноваційно-активних підприємств і організацій. Метою дослідження визначено здійснення оцінювання та визначення напрямів посилення економічної безпеки на прикладі одного з підприємств, що є інноваційно активним. Проаналізовано стан таких компонентів економічної безпеки підприємства, як фінансова, інтелектуальна та кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, екологічна, інформаційна, продуктова, силова. Зроблено висновки в контексті гарантування економічної безпеки інноваційно активного підприємства. Визначено напрями забезпечення економічної безпеки інноваційно активного суб'єкта господарювання.

Ключові слова: економіка підприємства, управління підприємствами, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, економічна безпека, методика оцінювання, напрями зміцнення безпеки.

ZHADKO Kostiantyn

University of Customs and Finance

OSTAPCHUK Olha

Khmelnytskyi National University

ECONOMIC SECURITY OF INNOVATIVE ENTERPRISES: ASSESSMENT RESULTS AND DIRECTIONS FOR STRENGTHENING

The article deals with the aspects of analyzing, assessing and ensuring the economic security of an enterprise. The relevance and specific aspects of managing and ensuring the economic security of innovatively active business entities are indicated. Such business entities face a new group of risks and threats related to the field of intellectual property, i.e. regarding the preservation of trade secrets, combating crimes in the field of protection and protection of intellectual property objects, information handling and ensuring information and cyber security, forming a reliable system of protection of rights to inventions, utility models, commercial designations, etc. Therefore, this imposes its own specifics both during the analysis and management of the economic security of innovatively active enterprises and organizations. The purpose of the study was to assess and identify areas for strengthening economic security using the example of one of the innovatively active enterprises. The state of the following components of the enterprise's economic security was analyzed, as financial, intellectual and personnel, technical and technological, political and legal, environmental, information, product, and power. Conclusions are drawn in the context of guaranteeing the economic security of an innovatively active enterprise. The directions of ensuring the economic security of an innovatively active business entity have been determined. The scientific novelty of the research results lies in linking the processes of innovative development of business entities and ensuring their economic security. The practical significance lies in developing proposals to eliminate threats to the innovative activity of the enterprise.

Keywords: enterprise economics, enterprise management, innovative development, innovative activity, economic security, assessment methodology, directions of strengthening security.

Стаття надійшла до редакції / Received 18.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 11.04.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах нестабільної економічної ситуації, воєнних, політичних викликів та зростаючої глобальної конкуренції, питання управління економічною безпекою інноваційно активних підприємств набуває особливої актуальності в Україні. Саме ці підприємства відіграють ключову роль у трансформації економіки, впровадженні нових технологій та підвищенні конкурентоспроможності національного виробництва.

Інноваційна діяльність пов'язана з високим рівнем ризику, що зумовлює необхідність розробки ефективних механізмів управління економічною безпекою. Йдеться не лише про захист від зовнішніх загроз

(економічних, політичних, інформаційних), але й про внутрішню стійкість підприємства до фінансових, технічних та управлінських викликів.

Оцінювання рівня економічної безпеки дозволяє вчасно виявляти загрози, прогнозувати їх наслідки та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Для інноваційно активних підприємств це є основою сталого розвитку, збереження інтелектуального потенціалу та ефективного використання ресурсів.

Управління економічною безпекою також має стратегічне значення для забезпечення довіри інвесторів, партнерів та держави, особливо в умовах прагнення до європейської інтеграції та реалізації національних програм підтримки інноваційного сектору.

Все це обумовлює потребу в розробці та застосуванні якісної методики оцінювання, а також обґрунтування перспективних напрямів та засобів зі зміцнення економічної безпеки вітчизняних підприємств і організацій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми та перспективи, з одного боку, управління економічною безпекою підприємств та організацій, а, з іншого боку, стимулювання їх інноваційно-технологічної діяльності розкриваються у публікаціях таких науковців, як Кривдик М., Рудніченко Є. [1, с. 542–548], Кримчак Л., Кримчак О., П'ятничка В. [2, с. 212–216], Кузнецова К. О. [3, с. 77], Куркін М. В., Понікаров В. Д., Назаренко Д. В. [4, с. 15], Локотецька О. В. [5, с. 197–202], Любохинець Л. С. [6, с. 81], Ляшенко О. М. [7, с. 55], Ляшенко О. М. [8, с. 45], [11].

Ці та інші прогресивні підходи до оцінювання економічної безпеки інноваційно активних суб'єктів господарювання у тій, чи іншій мірі, однак набули свого поширення й в Україні, при тому, як в теорії, так і частково на практиці. Ведемо мову про розвиток методики аналізування (О. Мульська та ін. [12]), врахування конкретних запитів підприємств до змісту та якості отримуваних даних стосовно як інноваційного розвитку, так і економічної безпеки відповідних процесів у відповідності до еволюції попиту на них під час війни та на етапі повоєнної відбудови національної економіки України (Т. Васильців, О. Левицька, О. Рудковський [13]).

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Однак, все ще недостатньо дослідженими аспектами економічної безпеки інноваційних підприємств залишаються: інтеграція економічної безпеки в інноваційні стратегії (багато підприємств розглядають економічну безпеку як окремий елемент, а не як складову частину інноваційної стратегії розвитку, відтак питання інтеграції безпекових підходів у стратегічне планування потребує подальшого аналізу); оцінювання загроз цифрового середовища (з огляду на цифровізацію бізнес-процесів, інноваційні підприємства стикаються з кіберзагрозами, витоком даних та порушенням авторських прав, а сама оцінка впливу таких загроз на економічну безпеку ще не сформована як єдина методологія); методики кількісного оцінювання економічної безпеки (адже на нині існує брак уніфікованих показників та інструментів, які б дозволяли точно і системно оцінювати рівень економічної безпеки саме інноваційних підприємств, з урахуванням специфіки їх діяльності).

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є здійснення оцінювання та визначення напрямів посилення економічної безпеки на прикладі одного з підприємств, що є інноваційно активним.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У науковій економічній літературі представлено різні підходи до визначення функціональних елементів економічної безпеки підприємства. Водночас, на нашу думку, до найбільш характерних складових цього поняття доцільно віднести фінансову, продуктову, інтелектуальну та кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, екологічну, інформаційну та силову компоненти.

Проведене нами дослідження засвідчило наявність позитивних тенденцій у формуванні високого рівня економічної безпеки інноваційно активного підприємства. Проте, для більшості з вказаних складових також характерні певні недоліки, які в сукупності негативно впливають на інтегральний показник економічної безпеки об'єкта дослідження.

1. Фінансова складова економічної безпеки підприємства. Під час оцінки індикаторів фінансової складової доцільно розглядати рівень фінансової стабільності підприємства та його здатність уникнути банкрутства. Це ілюструють такі фінансові показники, як ліквідність (коефіцієнт покриття, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності) та фінансова стійкість (коефіцієнт автономії, коефіцієнт залученого капіталу, співвідношення власного і позикового капіталу, коефіцієнт інвестування та забезпеченості кредитами). Результати обчислень зазначених показників наведені в табл. 1.

На основі даних, наведених у таблиці щодо ключових показників ліквідності та фінансової стійкості інноваційно активного підприємства, можна дійти висновку, що впродовж 2020–2024 років спостерігається погіршення майже всіх із них. Зокрема, зниження зазнали коефіцієнти абсолютної ліквідності, поточної

ліквідності, концентрації власного капіталу, фінансової стійкості та інвестування. На кінець 2024 року лише показник фінансової стійкості перебував на межі допустимого значення, тоді як решта свідчили про низький рівень ліквідності й фінансової стабільності підприємства. Це дає підстави стверджувати, що фінансова складова економічної безпеки підприємства перебуває у критичному стані й вимагає термінових змін, насамперед у напрямках підвищення частки власного капіталу та зменшення короткострокової заборгованості.

Таблиця 1

Показники ліквідності та фінансової стійкості підприємства у 2020-2024 рр.

Показник	Роки					Абсолютне відхилення (+/-)	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024р. до 2020р.	2024р. до 2023р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,19	0,14	0,13	0,07	0,03	-0,16	-0,04
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,99	0,88	1,03	1,18	0,43	-0,56	-0,75
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,48	0,37	0,29	0,23	0,19	-0,29	-0,04
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,52	0,63	0,71	0,77	0,81	0,29	0,04
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,80	0,73	0,72	0,69	0,50	-0,3	-0,19
Коефіцієнт інвестування	0,60	0,49	0,41	0,35	0,25	-0,35	-0,1

Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє, яку частину поточних зобов'язань підприємство здатне покрити за рахунок наявних грошових коштів і короткострокових фінансових інструментів. У 2024 році цей показник становив 0,03, що є значно нижчим за нормативне значення. Це свідчить, що підприємство може задовольнити лише близько 3% своїх зобов'язань грошовими ресурсами. Варто зазначити, що це найнижче значення за весь період аналізу, що свідчить про неприйнятний рівень економічної безпеки за цим показником.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує здатність інноваційно активного підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Теоретично оптимальним вважається рівень від 1,5 до 2. У 2024 році він становив лише 0,43, тобто підприємство може покрити менше половини своїх поточних зобов'язань. У порівнянні з 2020 роком показник зменшився на 0,56, а відносно попереднього року – на 0,75. Це також вказує на критичний стан за цим індикатором.

Показник концентрації власного капіталу відображає частку власних коштів у структурі капіталу підприємства. Нормативним вважається значення понад 0,5. Проте у 2024 році цей показник склав лише 0,19, що означає: лише 19% капіталу сформовано за рахунок власних джерел. Відповідно, залучений капітал становить 81%, що свідчить про нестійке фінансове становище підприємства та його уразливість у разі необхідності термінового погашення боргів.

Коефіцієнт інвестування визначає частку необоротних активів, забезпечених власними коштами. У 2024 році цей показник становив лише 25%, тоді як оптимальним вважається рівень не нижче 50%. Протягом аналізованого періоду простежується тенденція до його зниження: відносно 2020 року – на 0,35, а у порівнянні з 2023 роком – на 0,1. Це свідчить про погіршення інвестиційної структури та зниження фінансової автономності підприємства.

2. Інтелектуальна та кадрова складова економічної безпеки полягає в запобіганні негативним впливам, пов'язаним з ризиками, що виникають через персонал, його інтелектуальний потенціал і трудові відносини загалом. Як зазначалося раніше, інноваційно активного підприємство характеризується високим рівнем оплати праці, що перевищує середньогалузевий показник. Це сприяє поліпшенню умов праці, підвищенню мотивації працівників, зниженню плинності кадрів та зміцненню корпоративної безпеки.

Станом на 2024 рік спостерігаються такі позитивні тенденції:

- коефіцієнт кваліфікованості персоналу високий і становить 0,94, що засвідчує значний інтелектуальний потенціал;
- плинність кадрів відсутня: коефіцієнт обороту з прийняття – 0,125, що є сприятливим показником;
- прийом нових працівників перевищує звільнення, що свідчить про стабільність кадрової політики;
- зростає частка управлінського персоналу, що вказує на посилення інтелектуальної складової;
- переважають постійні працівники, і їхня кількість щорічно зростає, що є позитивним фактором для стабільного розвитку підприємства.

3. Техніко-технологічна складова економічної безпеки інноваційно активного підприємства охоплює формування та застосування такої матеріально-технічної бази, технічного оснащення й виробничих потужностей, технологій та бізнес-процесів, які забезпечують зростання конкурентоспроможності

підприємства. Так, підприємство характеризується низьким рівнем фондівдачі основних засобів, що негативно позначається на рівні його економічної безпеки. Водночас позитивним моментом є високий рівень фондоозброєності працівників.

Проведений аналіз таких параметрів, як структура та склад основних засобів, ступінь їх фізичного і морального зносу, дозволяє виявити наступні ключові тенденції:

- найбільшу частку в структурі основних фондів (у грошовому вираженні) становлять будівлі й споруди – 87,1% від загальної вартості, що загалом є економічно виправданим. Разом із тим, низькою залишається частка електронно-обчислювальної техніки, а також відсутні власні транспортні засоби, що робить підприємство залежним від сторонніх транспортних компаній і спеціалізованих фірм, які надають послуги, пов'язані з проєктуванням будівельних об'єктів із використанням програмного забезпечення;

- понад 80% будівель і споруд активно використовуються в основній діяльності підприємства або передаються в оренду, що свідчить про ефективне управління матеріально-технічною базою. Такий підхід є позитивним з огляду на оптимізацію використання ресурсів і зменшення витрат.

4. Політико-правова складова економічної безпеки інноваційно активного підприємства охоплює врахування змін у політичному середовищі країни, комплексне правове забезпечення діяльності, ефективну взаємодію з контрагентами та органами державної влади, а також вирішення інших юридичних питань. Проведений аналіз цієї складової дозволив сформулювати наступні висновки.

До позитивних аспектів належать:

- функціонування на підприємстві юридичного (контрактного) відділу, який забезпечує належний правовий супровід усіх напрямів діяльності, а також веде роботу з клієнтами, партнерами, державними органами, судами та арбітражами;

- наявність у типових контрактах положень щодо форс-мажору і впливу політичної нестабільності на виконання зобов'язань;

- належне оформлення дозвільної документації на будівництво, введення об'єктів в експлуатацію та оформлення права власності на земельні ділянки, що мінімізує ризики, пов'язані з державною чи місцевою політикою.

Єдиним виявленим недоліком є відсутність у керівництва системного прогнозування політичних змін та оцінки їх можливих наслідків для бізнесу.

5. Екологічна складова економічної безпеки набуває вагомого значення для підприємств, діяльність яких пов'язана з потенційно шкідливими викидами, виробництвом або реалізацією небезпечної для здоров'я або довкілля продукції чи послуг. У випадку аналізованого підприємства рівень безпеки за цією складовою можна вважати задовільним. Це зумовлено тим, що на підприємстві організовано контроль якості будівельних матеріалів через перевірку сертифікатів відповідності, технічної документації та походження продукції.

Втім, для підвищення рівня екологічної безпеки доцільно посилити функції контролю якості, зокрема шляхом впровадження та дотримання процедур з екологічної оцінки на рівні всіх структурних підрозділів.

6. Інформаційна складова економічної безпеки інноваційно активного підприємства включає не лише захист внутрішньої та конфіденційної інформації, а й проведення ділової розвідки, моніторинг зовнішніх джерел, інформаційно-аналітичну взаємодію з ринком.

Основними вразливими місцями є:

- відсутність обмеження доступу до конфіденційної інформації: більшість працівників мають доступ до бази клієнтів, фінансової документації, проєктних матеріалів;

- підприємство не займається системною діловою розвідкою та не відстежує діяльність конкурентів;

- не налагоджено регулярного моніторингу ЗМІ на предмет виявлення недостовірної чи негативної інформації, а також немає стратегії контрінформаційної політики, включно з публікацією роз'яснень та позитивного іміджу в інформаційному просторі.

7. Продуктова складова економічної безпеки інноваційно активного підприємства являє собою рівень відповідності послуг, які пропонує на ринку підприємство з точки зору задоволення потреб та вимог споживачів, рівня якості та конкурентоспроможності послуг, відповідності їх асортименту та номенклатури, рівня вартості створення та реалізації. Від рівня забезпеченості продуктової складової економічної безпеки підприємства значною мірою залежить його конкурентоспроможність, а отже – життєздатність, а отже – економічна безпека загалом.

Передусім зазначимо, що питомі витрати на створення та реалізацію послуг підприємства є високими (про це свідчать низькі показники рентабельності), що негативно впливає на рівень економічної безпеки досліджуваного підприємства за цією складовою.

8. Силова складова економічної безпеки інноваційно активного підприємства передбачає фізичну охорону об'єктів і особисту охорону керівництва, протидію криміналу, взаємодію з правоохоронними та іншими державними органами у випадку фізичного втручання у майно та інтереси підприємства. Аналіз цієї складової економічної безпеки підприємства виявив, що позитивними сторонами роботи, яка ведеться у цьому напрямі на підприємстві є:

- організація та здійснення систематичної охорони об'єктів та матеріальних цінностей;

- з керівниками усіх відділів та робітниками укладено договори про матеріальну відповідальність за втрату (псування) матеріальних цінностей підприємства;

- підприємством укладено довгостроковий контакт з охоронною фірмою на здійснення охорони будівельних майданчиків, офісних та складських приміщень підприємства.

Як певні недоліки у роботі підприємства щодо забезпечення його силової безпеки можна віднести таке:

- не забезпечено охороною керівництво підприємства, що є негативним з огляду на існування практики здійснення замахів на персонал;

- керівництвом підприємства не укладено угод (в тому числі усних) щодо співпраці з правоохоронними та іншими державними органами щодо протидії криміналу, рейдерським захопленням (оскільки після настання таких випадків допомоги правоохоронні органи, як правило, вже не в змозі);

- система матеріального стимулювання праці підприємства не містить винагороди за збереження комерційної таємниці, економії матеріалів тощо.

Аналіз джерел виникнення ризику в підприємницькій діяльності підприємства показав, що високий рівень невизначеності економічної і політичної ситуації в Україні негативно впливає на фінансово-господарську діяльність цього підприємства, у результаті чого воно є низькорентабельним.

Результати проведеного дослідження дозволили виявити основні чинники, що спричиняють виникнення ризикованих ситуацій у діяльності інноваційно активного підприємства. Серед ключових причин слід відзначити недостатній управлінський та професійний досвід керівного складу і спеціалістів, обмеженість загальноекономічних знань, відсутність релевантної інформації про зовнішнє середовище, дефіцит внутрішньої інформації підприємства, а також низький рівень адаптації управлінців до динамічних змін у ринковому середовищі. Сукупність зазначених чинників обумовлює зниження результативності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Оцінка та врахування зовнішніх загроз є незмінним компонентом процесу прийняття управлінських рішень, оскільки невизначеність є об'єктивною характеристикою підприємницького середовища. Усунути її повністю неможливо через її системну природу, що обумовлена інституційною та функціональною нестабільністю економіки, коливанням цін на будівельні матеріали, змінами у податковій, кредитній та регуляторній політиці, а також непередбачуваністю умов ведення бізнесу, зокрема на ринках продовольчих і споживчих товарів. На цьому тлі важливу роль відіграє інформаційна забезпеченість: чим вищі точність, повнота та своєчасність отриманої інформації, тим якіснішими будуть управлінські рішення. Ризики та рівень невизначеності зростають зі зменшенням обсягу достовірної інформації та зі збільшенням періоду прогнозування.

Аналіз факторів зовнішнього середовища, що формують загрози економічній безпеці, засвідчив, що джерелами ризиків для підприємницької діяльності є: інфляційні процеси, недосконалість податкової системи, фрагментарність податкового регулювання, переважання нормативно-роз'яснювальними документами, криза неплатежів, тінізація економіки через високий рівень оподаткування, жорстка монетарна та кредитна політика, нестабільність валютного курсу, криміналізація економіки та зниження платоспроможності населення і підприємницьких суб'єктів.

Результати дослідження зовнішніх джерел ризику підкреслюють необхідність розробки комплексної адаптаційної стратегії для підприємства, що включає також адаптацію управлінського персоналу, який демонструє різний рівень готовності до реагування на зовнішні загрози. Такий підхід сприятиме підвищенню ефективності управлінських рішень у контексті економічної нестабільності.

Здатність керівництва підприємства до формування стратегічних цілей функціонування та розвитку цього суб'єкта господарювання необхідно розцінювати як позитивне, проте слід вказати на перспективні напрями зміцнення економічної безпеки інноваційних підприємств (рис. 1).

Встановлено, що стратегічні цілі інноваційно активного підприємства розроблені не за всіма ключовими напрямками його розвитку. Зокрема, відсутні цільові орієнтири щодо формування стратегії забезпечення конкурентоспроможності, удосконалення організаційної системи управління тощо. Окремі з наявних цілей позбавлені конкретного кількісного вираження, часових меж реалізації або чітко визначених критеріїв досягнення, що ускладнює їх практичне застосування.

До основних недоліків також слід віднести обмежений рівень кваліфікації у формулюванні стратегічних цілей та механізмів їх досягнення. Виявлено недостатнє опанування керівним складом навичками інтеграції поставлених цілей у процес поточного управління, зокрема в аспекті фінансового планування. Крім того, зафіксовано слабкий рівень прогнозування ключових бізнес-аспектів, відсутність системного підходу до ідентифікації та оцінки можливих зовнішніх ризиків, а також відсутність належного планування заходів з їх нейтралізації або мінімізації негативного впливу на діяльність інноваційно активного підприємства.

Рис. 1. Напрями та засоби посилення економічної безпеки інноваційно активного підприємства
Джерело: авторська розробка.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

На основі проведеного аналізу стану економічної безпеки інноваційно-активного підприємства встановлено, що на поточному етапі не сформовано дієвої та стабільної системи управління зовнішніми загрозами. Це негативно впливає на ефективність управлінських процесів і не створює належних умов для забезпечення стійкого і послідовного розвитку. Така ситуація є особливо критичною в умовах фінансової та загальноекономічної нестабільності. Варто зауважити, що навіть наявність ефективної системи не усуває повністю ризики й не гарантує безумовного досягнення ринкового успіху, однак вона забезпечує можливість своєчасного виявлення вразливих аспектів функціонування інноваційно активних підприємств та потенційних загроз їх діяльності.

Серед позитивних аспектів слід відзначити наявність на інноваційному підприємстві чітко окреслених стратегічних цілей, реалізація яких, згідно з позицією управлінського персоналу, сприятиме його розвитку в короткостроковій перспективі. Концептуальні засади цих цілей базуються на стратегічному підході до управління, орієнтації на споживача та відкритості до динамічних змін у зовнішньому середовищі. Діяльність інноваційно активного підприємства орієнтована на ринкові механізми, що є результатом цілеспрямованих заходів із реструктуризації, впровадження економічних методів управління, активного розвитку маркетингової функції та системного підходу до професійного навчання персоналу. Крім того, постійно здійснюється пошук шляхів оптимізації організаційної структури, удосконалення управлінських механізмів, підвищення ефективності системи мотивації та зміцнення інвестиційної привабливості підприємства.

При тому, напрямами зміцнення економічної безпеки інноваційно активних підприємств доцільно визначити: диверсифікацію джерел фінансування інноваційно-технологічної діяльності (що передбачає уникнення залежності від одного інвестора чи банку, а також активне залучення грантів, венчурного капіталу, державних програм підтримки інновацій); захист інтелектуальної власності підприємства (патентування розробок, реєстрація торгових марок, а також впровадження внутрішніх політик нерозголошення (NDA) і контрактів з працівниками); зміцнення інформаційної безпеки (встановлення кіберзахисту, контроль доступу до критично важливої інформації, резервне копіювання даних, шифрування, антивірусний захист); управління інноваційними ризиками (визначення потенційних ризиків у реалізації нових технологій і продуктів, розробка планів дій у разі невдачі проєкту (антикризове планування); моніторинг зовнішнього середовища (постійний аналіз ринку, конкурентів, регуляторних змін, прогнозування впливу економічних, політичних, технологічних чинників на підприємство).

Перспективи подальших досліджень доцільно спрямувати на ідентифікацію механізмів подолання інших викликів функціонування та розвитку вітчизняних інноваційних підприємств у критично складних обставинах повномасштабної війни.

Література

1. Кривдик М., Рудніченко Є. Формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства з урахуванням процесів управління ресурсами в умовах кризи. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. № 3. С. 542–548.
2. Кримчак Л., Кримчак О., П'ятничка В. Формування інструментарію управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції їх економічної безпеки. *Development service industry management*. 2025. № 1. С. 212–216.
3. Кузнецова К. О. Ресурсне забезпечення потенціалу конкурентоспроможності енергогенеруючих підприємств : дис. ... кан. екон. наук : 08.00.04. Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2016. 241 с. 77.
4. Куркін М. В., Понікаров В. Д., Назаренко Д. В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємств : навч посіб. Харків : ФОП Павленко О. Д.; ВД «ІНЖЕК», 2010. 388 с.
5. Локотецька О. В. Використання системного підходу при дослідженні економічної безпеки підприємства. *Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2011. № 8. С. 197–202.
6. Любохинець Л. С. Методологія гнучкого управління у забезпеченні економічної безпеки промислових підприємств : оцінювання та моделювання : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2022. 288 с. 81.
7. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. Київ : НІСД, 2015. 348 с.
8. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2011. 400 с.
9. Vasylytsiv, T., Lupak, R., Kunytska-Iliash, M., Levytska, O., & Mulska, O. Instruments of regional policy for human resources conservation by means of regulation of external youth migration of rural territories of the Carpathian region. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 2020. 6(3), 149–170.
10. Mulska, O., Vasylytsiv, T., Biletska, I., & Baran, R. Modeling the impact of social and ecological determinants on the quality of life (on the example of the oblasts of the Carpathian region of Ukraine). *Proceedings on Engineering Sciences*, 2022. 4(4), 513–526.
11. Vasylytsiv, T., Levytska, O., & Rudkovsky, O. Consequences of the War for the Labour Market of the Carpathian Region of Ukraine: Priorities of Stabilisation Policy. *Studia Regionalne i Lokalne*, 2022. 4(90), 29–38.

References

1. Kryvdyk, M., Rudnichenko, E. (2024). Formation of a mechanism for ensuring the economic security of an enterprise taking into account resource management processes in crisis conditions. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. no. 3. pp. 542–548.
2. Krymchak, L., Krymchak, O., Pyatnychka, V. (2025). Formation of a toolkit for managing the resource provision of industrial enterprises from the perspective of their economic security. *Development service industry management*. no. 1. pp. 212–216.
3. Kuznetsova, K. O. (2016). Resource provision of the competitive potential of energy-generating enterprises: dissertation ... in economics: 08.00.04. Kyiv: National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", 241 p. 77.
4. Kurkin, M. V., Ponikarov, V. D., Nazarenko, D. V. (2010). Control and protection of economic security of enterprises: a manual. Kharkiv: FOP Pavlenko O. D.; VD "INZHEK", 388 p.
5. Lokotetska, O. V. (2011). Using a systematic approach in the study of economic security of an enterprise. *Technical progress and production efficiency*. no. 8. pp. 197–202.
6. Lyubokhinets, L. S. (2022). Methodology of flexible management in ensuring the economic security of industrial enterprises: assessment and modeling: monograph. Khmelnytskyi: KhNU, 288 p. 81.
7. Lyashenko, O. M. (2015). Conceptualization of the management of the economic security of an enterprise: monograph. Kyiv: NISD, 348 p.
8. Lyashenko, O. M. (2011). Conceptualization of the management of economic security of an enterprise: monograph. Lugansk: V. Dal's State University, 400 p.
9. Ilyash, O., Lupak, R., Vasylytsiv, T., Trofymenko, O., & Dzhadan, I. (2021). Modelling of the Dependencies of Industrial Development on Marketing Efficiency, Innovation and Technological Activity Indicators. *Ekonomska*, 100(1), 94–116. <https://doi.org/10.15388/Ekon.2021.1.6>.
10. Mulska, O., Vasylytsiv, T., Biletska, I., & Baran, R. (2022). Modeling the impact of social and ecological determinants on the quality of life (on the example of the oblasts of the Carpathian region of Ukraine). *Proceedings on Engineering Sciences*, 4(4), 513–526. URL: <https://paper.researchbib.com/view/paper/367482>.
11. Vasylytsiv, T., Levytska, O., & Rudkovsky, O. (2022). Consequences of the War for the Labour Market of the Carpathian Region of Ukraine: Priorities of Stabilisation Policy. *Studia Regionalne i Lokalne*, 4(90), 29–38. <https://doi.org/10.7366/1509499549003>